

громадянського суспільства та визначенням власної ролі в ньому; здатністю ефективно взаємодіяти та співпрацювати з іншими, досліджувати соціальне оточення стосовно загальнолюдських цінностей та власних інтересів; прагненням до створення якісніших соціальних умов життя, здійснення активної діяльності з перетворення соціальної дійсності; спроможністю поцінувати різноманітність, проявляти терпимість, виявляти емпатію, запобігати конфліктам та розв'язувати їх; здатністю самостійно планувати діяльність, ухвалювати виважені рішення, прогнозувати їх наслідки тощо.

Таким чином, формування соціальної компетентності учня спрямоване на усвідомлення його частиною суспільства, розвиток навичок ефективної комунікації та активне включення у суспільні процеси.

Ключові слова: соціальна компетентність, структура та вияви соціальної компетентності.

РОЗВИТОК ІДЕЙ АКАДЕМІКА В. І. ВЕРНАДСЬКОГО: КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

*Піддячий Микола,
докт. пед. наук, професор,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

У історичному аспекті наукові розвідки присвячені розвитку особистості у гармонії з природою здійснював Володимир Іванович Вернадський. Він усвідомлював, що єство людини сформоване на духовному і психофізіологічному рівнях за життєстверджуючими принципами, спрямовується у середовище існування з метою гармонізації життя на рівні особистості, біосфери, а пізніше і ноосфери [1, с. 341-345], хоча останнє підлягало критиці не лише опонентами, але і частиною його учнями.

Аналіз показує, що розвиток і критика ідей та напрацювань академіка Вернадського відбувалися завжди, оскільки він розробляв питання буття людини і еволюції природи з вивченням її розвиваючих, захисних та

стабілізуючих механізмів. Цінність його напрацювань полягає, зокрема, у наявності ідей для розвитку особистості у гармонії з природою, а відповідно і розроблення на їх основі механізмів відновлення внаслідок людського та техногенного впливів.

На сучасному етапі у наукових колах все частіше обговорюється сутність і тенденції розвитку людини й суспільства, питання екології особистості і простору доступного для життя. Розроблення проєктів сталого розвитку знаходиться в межах єдиної концепції соціального, економічного та екологічного розвитку, яку маємо узгоджувати, збалансовувати і періодично корегувати. Тому нині важливим є окреслення майбутніх орієнтирів в означеному контексті, де особливої уваги потребує забезпечення і збалансування взаємозв'язку складових розвитку. У означеному контексті нові вимоги пред'являються до особистості, а саме до її компетентностей [3, с. 108] у межах забезпечення екології життєдіяльності.

У цьому процесі забезпечується взаємозв'язок соціальної, економічної та екологічної складових, спрямованих на розвиток особистості та суспільства [4, с. 62]. Коронавірусне захворювання (COVID-19) та події навколо цієї гострої респіраторної інфекції спонукають до формулювання та вирішення завдань життєдіяльності, які знаходяться в межах біосферного і ноосферного простору, що спонукає до розроблення багатополярного ноосферного суспільства на принципах континентальності, духовності, справедливості, законності та стійкості, а також проєктування і пропозиції суспільству технології ноосферної соціалізації. Зазначимо, що компетентнісний підхід до розвитку особистості є складовою системи освіти [5, с. 33] спрямованої на розв'язання означених проблем.

Компетентності є набутою в результаті діяльності характеристикою особистості, що сприяє її успішному входженню в життя суспільства. Вони розглядаються як інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів і накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовуючи досвід успішної діяльності в

певній сфері [2, с. 8]. На даному етапі потребують розроблення технології оцінювання компетентностей і їх рівнів, результати яких слугуватимуть передусім для: моніторингу якості освітніх послуг і рівня навчальних досягнень, їх відповідності державним стандартам; використання результатів оцінювання роботодавцями з метою кваліфікованого відбору робочої сили; порівняння національних систем освіти. Компетентності розробляються на різних рівнях засвоєння змісту освіти з дотриманням критеріїв вікової періодизації. Ієрархія компетентностей: ключові надпредметні або базові, що опираються на пізнавальні процеси і виявляються в різних контекстах; загальнопредметні – незалежні від певної сукупності предметів або освітніх галузей; предметні – набуваються у процесі вивчення певних предметів. Вони мають змінний характер та рухливу структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення і діяльності особистості в соціумі. Їх можна прогнозувати і проектувати у когнітивній, діяльнісній, мотиваційній, соціальній та інших сферах життєдіяльності особистості.

В узагальненому вигляді для освітньої практики компетентності можна представити так: ключові; за видами діяльності; у сфері суспільного життя; у галузях суспільного знання; у галузях суспільного виробництва; за складовими психологічної сфери; у сфері здібностей; за рівнем соціальної зрілості і статусу.

Наукове обґрунтування шляхів розвитку особистості і суспільства у гармонії з природою є важливим для розв'язання низки суперечностей цивілізаційного характеру засобом гармонізації триєдиного життєвого ланцюжка «особистість-суспільство-природа».

Ключові слова: компетентності, особистість, розвиток.

Список використаних джерел

1. Вернадский В. И. Собрание сочинений : в 24 т. Т. 9. Химическое строение биосферы Земли и ее окружения. Биосфера и ноосфера. М. : Наука, 2013. 574 с.
2. Піддячий М. І. Виховання і розвиток дітей засобами праці. *Трудова*

підготовка в закладах освіти. 2007. №3. С. 6–9.

3. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентності старшокласників та студентів. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. / [Ред.: Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький]. – Конін; Ужгород; Бельско-Бяла; Київ : Посвіт, 2019. Т. VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці. С. 107–110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718203/>

4. Піддячий М. І. Освіта і наука України у вимірі громадянських суспільств: соціально-професійна орієнтація. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2016. №3/4 (48–49). С. 59–65. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/download/182325/182219>

5. Піддячий М. І. Історичні передумови та теоретичні засади профорієнтації школярів. *Педагогіка і психологія*. 2006. № 3 (52). С. 29–36. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/8170/>

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 5–6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Полонська Тамара,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Мета навчання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти полягає у формуванні в учнів іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задоволення різних життєвих потреб здобувача [2]. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів основної 5–6 класів гімназії передбачає застосування нових педагогічних технологій, у тому числі й ігрових, що сприятиме підвищенню мотивації навчання, кращому усвідомленню та засвоєнню навчального матеріалу, всебічному розвитку дитини як творчої особистості.

Гра, як провідний вид діяльності дошкільника, не лише не втрачає свого значення в молодшому й середньому шкільному віці, а й продовжує розвивати